

висвітлюють наукові досягнення українських вчених у галузі синтезу та аналізу біологічно активних речовин, експериментальної і клінічної фармакології, технології лікарських препаратів, питання управління та економіки фармації, подають нормативні і правові документи системи охорони здоров'я України.

Ці зразкові українські журнали видаються у Харкові та Києві і є зразком великої праці головних та літературних редакторів.

Національна фармацевтична академія України видає також з 1999 р. збірник наукових праць "Фізіологічно активні речовини" для працівників науково-дослідних установ, вищих навчальних закладів та фахівців хемічного, фармацевтичного, біологічного, медичного і сільськогосподарського профілю. Збірник виходить під егідою Національної академії наук України, Інституту органічної хімії НАН України, Міністерства охорони здоров'я України та Української фармацевтичної академії українською та російською мовами.

Спеціалізоване інформаційне видання "Ліки України" (засноване у 1996 р. Державним комітетом України з медичної та мікробіологічної промисловості ТОВ Інформаційний центр "Медпромінфо") вперше вийшло в світ повністю україномовним. Однак у номерах журналу за 1997-1998 роки вже де-не-де вміщена інформація російською мовою з інших видань, реклами про ліки виробництва різних іноземних фармацевтичних фірм. А з першого числа 1999 р. у додатку "офіційні документи, дисертації" розпочато публікацію російською мовою наукових статей аспірантів, пошуківців, кандидатів і докторів фармацевтичних та медичних наук, доцентів, професорів вищих навчальних закладів, науково-дослідних інститутів, університетів, академій. Останні числа 1999 р. і всі ті, які вийшли у 2000 р. вже однозначно засвідчують двомовність усіх розділів журналу "Ліки України". Так цілеспрямовано запускається в дію механізм витіснення української мови, обмежується її "працездатність", гальмується розвиток наукового стилю мовлення у фармації.

Згадані вище провідні фармацевтичні видання засновані державними інституціями. Саме ці заклади повинні особливо ретельно виконувати Закон про мови, створювати об'єктивні обставини для розвитку й утвердження української мови та її носіїв – еліти фармації.

1. *Бюлетень ВАК України. - Київ, 1999. - №4. - С.56-57.* 2. *Бюлетень ВАК України. - Київ, 2000. - №3. - С.4-6.*

ШЛЯХИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ МОВИ МЕДИКІВ

© Олександр Кіцера, 2000

Львівський державний медичний університет

Як це не парадоксально, навіть в Галичині, яка, усе ж таки, меншою мірою піддавалася русифікаторським впливам, українська мова в медицині дуже далека від досконалості. Тим більше у східній Україні дерусифікація медичної мови натикається на низку перешкод. Одна з них - візуальна ідентифікація однакових за зовнішнім виглядом (за написанням) кириличних літер української та російської абеток, відтак, опосередковане через російську мову написання і українськомовне читання ідентичних графічно (за написанням), проте різних епічно (за вимовою) кириличних літер.

Що стосується передавання чужоземних власних імен та омонімів, то ситуація дещо нагадує ту, яка свого часу склалася в польській мові через написання по-англійськи. а читанням (необізнаними з англійською мовою) по-польськи власних імен: "Сгакеспеаре" (Шекспір), "Хурхіль"(Черчіль) і т.п.

Найбільшою мірою чужомовні імена та прізвища спотворюються через неврахування особливостей передавання українською та російською мовою літер "h" та "g". Сучасна українська мова має під цим оглядом кращі можливості, які б назагал можна окреслити так:

"h" = "г"   "g" = "г".

Тобто, з "реабілітацією" в українському правописі "репресованої" літери "г" ми маємо усі можливості передавати на письмі, а відтак у мовленні ці два звуки. Інакше маються справи в російськомовній транскрипції. Літера "г" читається в цій мові як українське "г", і тільки. Отже:

"g" = рос. "г" = укр. "г".

М'яке "h", тобто українське "г" в російській мові відсутнє. З ситуації виходять, вживаючи натомість літеру "х", дещо зближену за звучанням до "h". Отже, для російськомовної передачі звуку "h" в чужомовних іменах, прізвищах і омонімах:

"h" = "х".

В російській мові, але не в українській!

Отже:

Лат. літера	Укр. транскрипція	Рос. транскрипція
"h"	"г"	"х"
"g"	"г"	"г"

Стає цілком зрозумілим, що транскрипція цих двох літер в двох слов'янських мовах цілком інша, отже, неприпустимо "живцем" переносити російськомовне написання прізвища Hemingway в українські тексти, радіо- та телепередачі. Але ж чуємо "Хемінгуей" замість "Гемінгвей", "Хорст" замість "Горст", "Хіконцил" замість "Гіконцил" (Niconcil – назва антибіотика).

Мають цілковиту рацію Л.Коць-Григорчук (1997) і О.Захарків (1997), наполягаючи на відтворенні фонему "л" у словах запозичених з інших мов, бо "його заміна іншим звуком - репрезентантом іншої фонему - не можлива, бо від того могло б змінитися значення слова".

Схожий генез у спотвореного передавання українською мовою іншомовних (передусім - латинськопохідних чи греко-латинськопохідних) слів, що містять поєднання приголосної "l" з голосною. В більшості європейських мов є лише м'яке "l", що звучить як "ль" і, природно, пом'якшує наступну голосну. Польська мова має дві літери на позначення м'якого "ль" (l) і твердого "л" (ł). Українська мова має лише тверде "л" (перебільшено м'яке "ль" властиве полтавській та закарпатській говіркам), як, зрештою, і російська. Проте росіяни мають два "е": "е" відповідає українському "е", а "э" - українському "е". Ось де корінь наступної недоречності. Візьмім для прикладу два терміни: "letargia" та "cholecystitis". В обох випадках м'яке "l" пом'якшує наступну голосну "е". В російській мові навпаки: голосна "е", яка відповідає українській "е" пом'якшує попереднє "л". І "летаргія", і "холестистит" звучить так, як і в латинській мові.

А ми, українці, старанно, літера в літеру переписуємо з російської, нітрохи не турбуючись про те, що деякі кириличні літери читаються по-українськи цілком інакше, а попереднє тверде чи "середнє" (Н.Пазуняк, 1997) "л" слід пом'якшити українським "е". І будемо писати і читати "летаргія" та "холестистит", "колега", "плеврит", "холера".

Передаючи ж термін-слово "laryngitis", слід пом'якшити приголосну "л" йотованою голосною "я" - "лярингіт". Усе це настільки просте й очевидне, що здавалось би, не потребує доказів і не повинно б викликати будь-яких заперечень з посиланням на "мовні традиції, що склалися...".

Серед таких традицій маємо ще й хибне передавання німецьких прізвищ та термінів за правилами мови ідиш. В німецькій мові "ei" завжди звучить як "ай". Отже, "Айнштайн" (так читає це прізвище увесь цивілізований світ), а не "Ейнштейн", рослина "едельвайс" (білотка, шовкова косиця), а не "едельвейс". І отохірург "Вульштайн", а не "Вульштейн". Тут ми цілком солідарні з А.Горнятковичем (1997), Г.Наконечною (1997).

Не кращою є ситуація щодо написання українською мовою умлявтів. На превеликий жаль наші ЗМІ, а також фармацевтичні представництва в Україні прийняли від росіян звичай читати умлявти "ё" "я" "ю" як російське "ё", тобто "йо" чи "ьо". Доходить до того, що важко розпізнати назву фармацевтичної фірми Гехст (Höchst) у словесній потворі "Хьохст".

Є ще багато недоречностей у передаванні на письмі і в мовленні латинського послання літер "au", "eu". Чому "автомобіль", "автомат", "автореферат" але "аудиторія", "аудіологія", "аудіометр", "аутоімунний"? Чому "еуфорія", або "ейфорія", а не "евфорія", "ейтироз" чи "еутироз", а не "евтироз", бо ж, як слушно наголошує Андрій Горняткович (1997), в українській мові "ау" та "оу" вимовляється як дві окремі голосні: "наука", "заупокійний" тощо.

Звичайно, корекція правопису чужомовних прізвищ та термінів - справа не одного дня. Але ж наші засоби мовлення повинні якомога скоріше припинити бездумне читання чужоземних імен та термінів за посередництвом російської мови.

Бо ж одною з неодмінних умов інтеграції в європейську спільноту є пошанування до чужих мов.

1. Захарків О. Часткові та радикальні зміни в новій редакції "Українського правопису" //Український правопис і наукова термінологія: проблеми норми та сучасність: Матеріали засідань Мовознавчої комісії і Комісії всесвітньої літератури НТШ. - Львів, 1997. С.58-64. 2. Коць-Григорчук Л. Задля єдиного українського правопису //Про український правопис і проблеми мови: Збірник доп. мовної секції 16-ої Річної Конференції Української Проблематики. - Нью Йорк-Львів: НТШ, 1997. С.87-95. 3. Наконечна Г. Декілька підсумків термінологічної роботи останніх років //Український правопис і наукова термінологія: проблеми норми та сучасність: Матеріали засідань Мовознавчої комісії і Комісії всесвітньої літератури НТШ. - Львів, 1997. С.130-144. 4. Пазуняк Н. Проблеми, пов'язані з мовними стандартами в Україні //Про український правопис і проблеми мови: Збірник доп. мовної секції 16-ої Річної Конференції Української Проблематики. - Нью Йорк-Львів: НТШ, 1997. С.96-102.

НАЙПОШИРЕНІШІ МОВНІ ПОМИЛКИ В УКРАЇНСЬКИХ МЕДИЧНИХ ПУБЛІКАЦІЯХ

© Михайло Павловський, 2000

Львівський державний медичний університет

У підставу повідомлення ми поклали мовні помилки і недоречності, виявлені при редагуванні написаних українською мовою докторських і кандидатських дисертацій та їх авторефератів, рукописів, надісланих різними авторами в редакцію часопису „Acta Medica Leopoliensia”, рукописів монографій, посібників, підручників, словників, а також матеріалів і тез конференцій, з'їздів, симпозіумів тощо.

Навіть побіжний аналіз найбільш типових помилок, слів-покручів, не властивих